

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Apie švarų purvą ir drąsą klysti

2012-09-03

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA: Teatras

AUTORIUS: Remigijus Vilkaitis

DATA: 2012-09

Apie švarų purvą ir drąsą klysti

Remigijus Vilkaitis

Rasos Samuolytės paslaptis

Rasa Samuolytė, režisūra Lietuvoje, lietuvių aktoriai

Kokių nuostabių akimirklų – puikios improvizacijos, aukščiausio lygio aktorystės – liudytoju teko būti! Stebuklingi Rasos Samuolytės, Dainiaus Gavenonio, Dainiaus Kazlausko, Dariaus Gumausko monologai skambėjo pasaulio scenose. Stulbinančios Vaido Martinaičio fejferijos spektaklyje „Meistras ir Margarita“, nepakartojamas Arūno Sakalausko ir Andriaus Žebrausko duetas Bulgakovo anapusių patvoriuose. Kvapą gniaužianti Kazlausko Merkucijaus dvikova su Gumausko Tebaldu „Romeo ir Džuljetoje“. Absoliuti fizinė ir dvasinė iškrova, kurios pasiekus pasidaro nebesvarbi kasdienybės klampuma, išgiedrėjusi dvasia pagydo kūno sopulius, užglaisto moralines nuoskaudas...

Visa, ką duoda ir atima ši profesija, ką kiekvieną dieną turi pradėti iš naujo. Turėčiau minėti visus, nes teatras – komandinis „sportas“, kurio aštriausių briaunų žiūrovai (kaip ir kritikai) nepamatys niekada. Tai prakaitas po sunkiais kostiumais ir kaukėmis, mėlynės, plyšusios saugyslės ir žaizdos, „užsidirbtos“ tarp puikių ir labai pavojingų Jūratės Paulėkaitės dekoracijų. Tai „išvaikščiotos“ anginos ir plaučių uždegimai per gastroles, kurios neatšaukiamos dėl jokių priežasčių. Tai jaunų moterų, kantriai laukiančių „savo“ vaidmens, kurio gal niekada ir nebus, negimę kūdikiai... Vis atidedami, nukeliami savo lūkesčiai ir planai, be išlygų paklūstant režisieriui, šiuo atveju – Oskarui Koršunovui. Niekada joks teatras ir joks režisierius to nekompensuos, tiesiog nepajėgs to padaryti. Jiems skirtas savas likimas. Kiekvienas kitoks ir nepamainomas.

Šiandien noriu kalbėti apie Rasą Samuolytę su pačia Rasa Samuolyte.

Prieš vienuolika metų

Maskva. Pats centras. Tverės, buvusi Gorkio, gatvė ištuštėjusi. Naktis. Aplink buvusią valiutinę parduotuvę, išrinktiesiems skirtą „Beriozką“, jau nebeklaidžioja keistos žmogystos su paslaptiniais skydais ant nugarų ir krūtinių *Sročnaja likvidacija*. Dvylikos eismo juostų arterijos kitoje pusėje juoduoja amžiams užgesę Visasajunginės teatro draugijos (VTO) langai, dar dvelkiantys neseno gaisro suodžiais. Sudie, svetingas ir triukšmingai plepus restorane „Aktior“, į kurį pavalgyti, pabendrauti su kolegomis buvo leidžiama *toljko po propuskam*. Vėluma, šviečia kioskų langeliai – čia kiaurą naktį iš nenusakomo amžiaus tetulių gali nusipirkti didelę folijoje keptą bulvę ir *sto gram* plastikinėje stiklinėlėje... *s lukom, s seliodkoj, s maslom, so smetanoj*. Maskva – *boljšoj vokzal*, anot velionės Dalios Tamulevičiūtės, – beveik pusę amžiaus buvo Lietuvos teatro ir kino režisierių kalvė, čia mokėsi dauguma mūsų teatro kritikų.

Maskvoj, vis dar imperijos širdy, kiaurą parą patruliuoja kariškiai ir milicininkai. Vyksta Čėčėnijos karas (kelintas jau?), sproginėja metro ir troleibusai. Žmonių veidai jau nebe tokie įkvėpti vilties kaip 10-ajame dešimtmetyje, greičiau pašaipūs, irzlūs. Raudonojoje aikštėje tikrina pasus, nors mes nepanašūs į „kaukazietišką tautybės asmenis“ (*lica kavkazkoj nacionaljnosti*). Tiesiog pernelyg garsiai juokėmės, turbūt per laisvai gestikuliuojame. Milicininkas, paklaustas, ar galėtume apsilankyti Lenino mauzoliejuje ir kada jis bus atidarytas, keistai vyptelėjęs nenusakoma intonacija atkirto: *Vovremia u nas otkryvajutsa toljko sportivnyje meroprijatija*.

Nemelavo. Teatro spektakliai punktualiai neprasideda. Jau keturiasdešimt minučių sėdime ant nudrengtos sofas iš savojo „Ugnies veido“. Visi keturi veikėjai, tėvai su dviem vaikais, nejudame – gyvasis paveikslas, ekspozicija, avangardas. Tokį avangardą Adamas Hanuszkiewiczus Vilniuje, Profsajungų rūmuose, parodė, regis, 1965-aisiais. Ir Stanislavskis spektaklį gyvuju paveikslu pradėdavo... Net Viduramžiais Karalių rūmuose, sako, tai buvę populiariu. Bet visi tą jau pamiršo ir dabar – vėl avangardas.

Nejudame, t. y. truputį judame; mirksime, galvą pasukame... lėtai, kad nesugriautume rimties apeigų ritualo, kvėpuojame, atsidūstame, pajudinam nutirpusią koją – keturiasdešimt minučių, lėtaaaai – nežinai, kiek judėti, „paveikslas“ gali sugriūti... Sutirpo „Minton“ ledinukas, visada įsimetam burnon, nujausdami ilgą sėdėjimą, velnias – pakliuvo ne ton gerklėn, kosėsiu tuoj, bet ar galima? Turbūt ne, gali kas sugriūti... Ašaros teka, kažin ar akys labai išsprogusios? Nukreipti mintis, atsipalaiduoti, sutelkti dėmesį į kitą objektą... Prožektoriai plieskia, darosi karšta, prakaituojam. Kokio velnio jaučiamės taip įsitempę, niekas seniai į mus nežiūri. Priprato – jau keturiasdešimt penkios minutės, o dar nepradėjom. Spektaklis vyksta salėje, beje, daug įdomesnis negu Buenos Airėse, kur irgi sėdėjom beveik valandą, kol šviesioje salėje vedžiojo žiūrovus į vietas, nešini prožektoriais. Nors bilietas nurodo eilę ir vietą, bet svarbiausia čia yra dėmesys, ritualas, o ypač rankpinigiai palydovui. Krizė, reikia kurti darbo vietas. Apskritai patikimiausias ekonomikos variklis – nė vieno darbo nepadaryti iki galo. Taip dirbti, kad nepritrūktų darbo – nuolat reikėtų ką nors taisyti, keisti, tobulinti, koreguoti. Geras darbuotojas ir negendantis tobulas daiktas – ekonomikos ir progreso stabdis. Daugiausia darbo vietų sukuria brokdariai.

Nuklydau aš čia, kada pagaliau prasidės? Kas vyksta salėje? *Miša, zdrastvui liubimyj, nu kak ty? Sveta, idi siuda, mesto tebe zabila. Tovarišči, požaluista peresiadjte, eto*

dlia delegatov. Glėbesčiuojasi „avanscenoje“, tiesiai prieš mus, mes jau „antram plane“. Va čia tai teatras! Pagaliau lyg ir viskas, tuoj pradėsim, garsiai paprašė, kad žiūrovai išjungtų telefonus... Ne, dar ne viskas. Aiškina, kaip sureguliuoti ausines vertimui – *pervyj kanal*. Pagyvėjimas salėje – visi ieško *pervyj kanal*, nors buvo galima tą išaiškinti, kai ėmė ausines. Bet čia juk teatras. *Proverka*... Jau! Viskas. Valanda ir penkios minutės...

Spektaklio tempas geras, truputį energingiau „paspaudžiame“, taip darome visada, jei būna su vertimu. Finalas puikus, visi išsikrovė savęs negailėdami. Plojimai santūrūs, „bravo“ negirdėti, kai kurių veidai „kritiški“, net labai. Suprantama, juk kritikai. Maskvos nenustebinsi tokia dramaturgija. Viena iš teatrinio pasaulio sostinių. Rusai turi savų mayenburgų ir savų avangardų.

Kelionė metro iš Mejerholdo centro į viešbutį. Du persėdimai, ilgi perėjimai požemių skliautais, paskutinė stotis *Majakovskaja*. Ant laiptų jauna moteris su brangiais kailiniais tiesiai iš aliumininio katiliuko srebja karštima, greta stoviniuoja jos draugė ar giminaitė. Laiptai drėgni, purvini ir daugybė kojų su nešvariais batais. Gatvėje įkyri dulksna. Viešbutis „Minsk“ – vienas iš daugelio laikinų prieglobsčių. Šlifuoto granito grindys vestibulyje, varvantys čiaupai ir įrudusios vonios kambariuose. Nusiprausę prakaitą ir dulkes, mudu su Rasa tada kalbėjomės, nuklydę mintimis į savo mažutį lėtą Vilnių, į savo dubysas ir nevėžius, lyg juosta juosiančius gražiausias pievas, tokias žalias, kokių nebūna, prisimindami pačią gražiausią šalį – pasaulio stebuklą. Atsidūrus svetur, tai savaimė suprantama ir taip akivaizdu, kad nereikalauja jokių argumentų ar paaiškinimų. Tada tik į vieną klausimą ieškai atsakymo – kodėl to nejauti, būdamas namie?

„Mūsų dienų herojai“, okupavę blizgiųjų žurnalų viršelius, iš aukšto žvelgia į tuos, kurie kitaip supranta šlovę. kiemo televizijos rengia pokalbių laidas apie dar vienos „Divos“ krūtų implantus, „daktarai“ ar „tulpiniai“ nusipelno „didžiausių dienraščių“ straipsnių serijos ar net storų knygų, prezidentas neprisimena, ko važiavo į Maskvą, šešiasdešimtmetis milijonierius laimi televizijos šokių konkursą, o du milijonieriai, nusipirkę po krepšinio komandą, tarpusavio rietenomis visiškai sušika šalies krepšinio čempionato finalą...

- *Rasa, ar nesijauti savotiškas „mūsų laikų antiherojus“ – dar neapsivogęs, nežaidžiantis krepšinio, nieko kol kas neužmušęs, nesukėlęs viešo skandalo, nepasidaręs plastinės operacijos... Taigi tu, kaip ir daugelis iš „mūsų sluoksni“, neturi šansų, jei nenusikalsi, pakliūti, sakykim, į Lietuvos ryto puslapius. Tyliai garsini savo valstybę, negarbstoma „plačiosios visuomenės“. Išvardyk šalis, kuriose vaidinai per pastaruosius tris mėnesius.*

- Argentina, Graikija, Vokietija, Airija... Šiaurės Airija, dabar Rusija, paskui dar bus Vokietija ir Stokholmas. Viskas iki Naujų metų...

- *Ar jautiesi tose kelionėse atliekanti kokią nors misiją, atstovaujanti šaliai, valstybei, menui, ar galvoji apie tautą, namie pasilikusią?*

- Negalvoju, nes jaučiuosi atsidūrusi konkrečioje situacijoje ir sutelkiu dėmesį į ją. Horizontas labai susiaurėja, gal dėl kelionių, nors turėtų būti atvirkščiai.

- *Koncentruojiesi daugiau į darbą, į funkciją, kurią privalai atlikti?..*

- Taip.

- *Ar labai skiriasi dabartinis tavo buvimas nuo to, apie ką svajojai, ko tikėjaisi prieš studijas Muzikos ir teatro akademijoje ir po jų?*

- Aš net nesvajojau, galvojau, kad taip nebūna (*juokiasi*). Ne, skiriasi labai iš tikrųjų, jau vien tuo skiriasi, kad mokykloje, net ir studentaujant, viskas atrodė nepasiekiamą. Tie veidai: Noreikos, Dalios Overaitės... Aktoriai, su kuriais dabar repetuoju, tada atrodė mitiniai personažai, o riba tarp manęs ir to tikrojo teatro pasaulio – neperžengiama. Labai didelį išpūdį padarė Laimono Tapino knyga apie Bronių Babkauską „Medyje angelas verkia“. Supratau, kad aktorius turtas – ne vien vidinė šviesa, bet ir kančia. Tačiau tai ne kankinanti savigrauža, o veidu, judesiais, kūnu išreiškiamas kančios grožis. Išivaizdavau, kad visi režisieriai yra tokie kaip Miltinis, kad aktorius yra nuolatinis mokinys ir kad visus vienija šita mokinio idėja – nuolatos mokaisi, susiduri su literatūra, gražia ir didele...

- *Susidūrei su tokia?*

- Susidūriau.

- *Galėtum įvardyti?*

- Strindbergas, vienas iš pirmųjų mano darbų...

- *„Tėvas“, taip, 1997-aisiais Jaunimo teatre. O „Sapne“ nevaidinai?*

- Vaitkaus?

- Taip.

- Vaidinau su pusšimčiu kitų studentų, bet tai buvo tik dalyvavimas... Nespėjau pajusti Strindbergo dramaturgijos grožio. Bėgiojau po Akademinio dramos teatro didžiąją sceną su policininko „bananu“ rankoje, garsiai šaukdama „gėda, gėda“. Kažkas pagyrė, kad gerai rėkiu, tada ėmiau rėkti dar garsiau, juk tai buvo pirmas mano tekstas Didžiojoje scenoje, ir dar Strindbergas!

- *Kokios esminės savybės, tavo nuomone, reikalingos režisieriui, kad jis įsitvirtintų ir galėtų šio to pasiekti? Kokie žmonės prasimuša į režisūrą?*

- Pirmiausia reikia didžiulio pasitikėjimo savimi, savo jėgomis.

- *Tu dirbai ne vien su Oskaru Koršunovu?*

- Ne, vaidinau ir Jono Vaitkaus, Cezario Graužinio spektakliuose... Negalėčiau pasakyti, kas Vaitkui padėjo įsitvirtinti, per mažai laiko su juo bendradarbiau, vis tiek jis daugiau buvo mokytojas.

- *Kaip apibūdintum savo mokytoją?*

- Man jis keldavo baimę, įtampą, o kartu pagarbą. Kiti žmonės gal kitaip pasakytų, bet jis buvo autoritetas visiems. Vaitkus turi tokią provokuojančią savybę, kad šalia jo daraisi dirglus, kartais tai blogai, bet kartais gerai. Negali šalia jo jaustis ramiai. Per jo paskaitas diskomfortas absoliutus, bet labai padeda ugdyti valią, kad nesulūžtum, kai pradėsi jausti baimę, verčiančią iš kojų. Tada jo pamokos pradeda veikti kaip dopingas, pajunti, kad net baimė yra „į sveikatą“.

- *O gal tu tiesiog išmokai ją nukreipti naudinga linkme? Tačiau bet kuriuo atveju tai stresas. Kaip su juo susidoroji? Ar išmokai jį suvaldyti? Pavyzdžiui, ką jauti prieš „eilinį“ spektaklį? Dabar štai vaidiname Maskvoje, anksčiau tokios gastrolės būtų buvusios laikomos atsakinga „kūrybine ataskaita“. Jos ir dabar turbūt atsakingos, bet mums tai tiesiog darbas.*

- Anksčiau, kai spektaklyje „Tėvas“ vaidinau Bertą, beveik savaitę prieš vaidinimą gyvendavau tuo vaidmeniu, prisimindavau visokius dalykus – klausytą muziką, matytus filmus. Tai man padėdavo, kad neišsibarstyčiau. Dabar tartum apsvirtė viskas aukštyn kojom, pasiilgstu ano laiko, tos „savo tylos“. Dabar absoliučiai visi spektakliai yra reikšmingi. Kai prieš išeinant į sceną pasako, kad atėjo pažiūrėti tas ir tas, dažnai pajuntu tik nerimą, bet ne kūrybos impulsą. Anksčiau atrodė spurdi, degi, kaip čia geriau, kūrybingiau, paveikiau suvaidinti. Dabar viskas paprasčiau, bet ne todėl, kad labai paprasta, tiesiog kitoks etapas, ir tiek.

- *Na, bet visada visi siekiam kuo geresnio rezultato. Nuo to priklauso kitos gastrolės, kelionės, uždarbis... Tai didžiulis psichologinis krūvis. Štai, sakykim, krepšininkai po pralaimėtų rungtynių sako: „Neatlaikėm psichologinio spaudimo.“ Arba disko metikas pervargsta nuo disko ir jam būtina atsipalaiduoti, pailsėti prieš atsakingą startą. Kaip tu susidoroji su šiais sunkumais, ar visada pavyksta nugalėti stresą, psichologinį spaudimą, ar randi kokį pasiteisinimą, jeigu pasiduodi? Į ką nukreipi savo mintis, kritikos strėles, ką kaltini?*

- Jei spektaklis stringa, dažniausiai kaltinu save, nes nepavyko man, man nepasisėkė.

- *O gal valdžia kalta, kad nedavė pinigų?*

- Ne, taip negalvoju (*juokiasi*). Pradėjau suprast vieną dalyką – kai yra daug spektaklių, labai daug, be to, kasdien ir ilgą laiką, atsiranda teisybės pojūtis. Tau sako: „Va ten buvo labai blogai“ arba: „Vakar toje scenoje nesusijaudinai.“ O aš žinau, kad tikrai atidaviau viską, ką galėjau tuo momentu, todėl manau, kad kartais ir režisierius žiūri tik „iš savo bokšto“. O gal *žiraf boljšoj, emu vidnej?*..

- *Kaip Vysockio dainoj... Bet vis tiek kritiką nukreipi dažniausiai į save?*

- Taip, visada. Nes gal atidaviau ne tai ir ne taip...

- *O ką esi kur laimėjusi, gavusi, kuo apdovanota?*

- Esu gavusi du Kristoforus.

- *Kuriais metais?*

- 1999-aisiais už „Roberto Zucco“ Mergaitę, o 2000-aisiais už Lulu („Shopping and F***“), Lyn („Ana Vais“) ir Eleną iš „Vasarvidžio nakties sapno“.
- *Aha, vadinasi, esi dukart Lietuvos čempionė savo kategorijoje, ar ne?*
- Taip, svorio kategorijoje (*juokiasi*).
- *Ar tai tie vaidmenys, už kuriuos tu pati suteiktum sau Kristoforą?*
- Aš negaliu taip sakyti, kad sau suteikčiau.
- *Na, tiesiog ar tuos vaidmenis pasirinktum, jei leistų spręsti tau pačiai?*
- Labai myliu Eleną iš „Vasarvidžio nakties sapno“, pirmąkart pajutau tokį jausmą nuo pat premjeros. Anželikos Cholinos spektakliai didelė atsvara tam, ką aš vaidinu dramos teatre. Pavyzdžiui, per „Tango in fa“, dar tik laukdama savo išėjimo į sceną, klausydama tos muzikos, visa pasineriu į kažkokį verpetą, jau dalyvauju spektaklyje.
- *„Tėvo“ nepaminėjai...*
- Daug laiko praėjo nuo jo, dabar likę daugiau prisiminimai, bet jis irgi išsiskiria.
- *O Ūbienė iš tavo diplominio spektaklio „Karalius Ūbas“ 1997-aisiais?*
- Ūbienė (*juokiasi*). Tas spektaklis tik vieną kartą pasirodė, gal du...
- *Gaila, kad taip trumpai, girdėjau, tu ten labai gražiai viešpatauji...*
- Man ten tokia oazė buvo... Tiek muzikos, tiek dainavimo, tiek partijų.
- *Vadinas, viskas gerai, ar ne? Pakalbėkim dabar apie fizines apkrovas, ypač kelionėse. „Vasarvidis“ vaidinamas keturis penkis kartus iš eilės, ilgi turai, po dvidešimt trisdešimt spektaklių, kad ir „Ugnies veidas“. Nežinau, ar Cholinos šokio spektakliai būna po šešis vienas po kito...*
- Visaip pasitaiko.
- *Ar tau kokie masažistai padeda, ar speciali „vitaminizuota“ mityba? Gal anabolikus vartoji, kad susidorotum su fiziniu krūviu? Kaip atsistatai, kaip atlaiko sąnariai, raumenys, sausgyslės?*
- Dar atlaiko, bet gyvenant tokiu tempu, kokių gyvenu dabar, reikėtų šalia turėti masažistą. Kur nors netoli esantis medikas turėtų konsultuoti, kada, kokius vitaminus, kiek kartų per dieną vartoti... Dabar neturiu nei vieno, nei kito, tiesiog geriu vitaminus kasdien...
- *Juos nuperka teatras ar pati nusiperki? (Abu juokiamės... ilgai.) Kas tau juos duoda?*
- Aš pati sau juos duodu (*juokiasi*).
- *Kaip dažnai gydytojas tikrina fizinę būklę?..*

- Apžiūri... kai užsidega lemputė...

- *Tai asmeninis gydytojas, ar eini kaip visi piliečiai, ar dar kitur?*

- Aš esu tas pilietis, kuris pas gydytojus nueina, kai kas nors nuveda arba pasako: nueik ten ir ten pas tokį ir tokį. Neturiu savo gydytojo... Pati moku sveikatos draudimą. Turiu nuostabią seserį, kuri mane prižiūri...

- *Kai tu grįžti...*

- Kai aš grįžtu...

- *Kiek tau dabar metų?*

- Dvidešimt šešeri.

- *Kokių devyniolikos ar dvidešimties metų krepšininką, kuris net neišeina į aikštę, beveik visą sezoną sėdi ant atsarginių suoliuko, vis tiek pumpuoja vitaminais, visokiais maisto papildais, metodiškai testuoja fizinę jo būklę, kasdien masažuoja, jam garantuojamas kokybiškas kaloringas maistas, premijos už medalius, užimtas vietas, pergales, dalyvavimą čempionatuose, jis apdraudžiamas...*

- Kai esi vienas, ypač gastrolėse, turi pats „išsilaižyt“ visas traumas, peršalimus, kitokias ligas, rūpintis mityba, poilsiu, nes esi niekam neįdomus, visiems rūpi tik tavo darbo rezultatas. Tai atima daug energijos, jėgų, labai nualina. O, sakykim, baletu artistus kas mėnesį apžiūri gydytojas.

- *Na, žinai, kas mėnesį - tai tikrai ne per daug...*

- Bet nors tiek, o mes „ariam“...

- *Verčiau pereikim prie linksmesnių dalykų... Dar pora žodžių apie Akademiją (gatvėj girdėti gelbėjimo tarnybų automobilio sirena)... Ten viskas buvo gerai, kaip turėtų būti ar kaip neturėtų, ką išsinešei?*

- Trečiam kurse norėjau išeiti iš Akademijos, nes man pasirodė, kad nesąžiningai darbas vyksta... Dėstytojas Vaitkus išvažiuodavo dažnai ir dirbdavom vieni. Bet aš, sakykim, jausdavau jo dėmesį, jis žinodavo, ką aš darau, atsiųsdavo medžiagos darbui. Pavyzdžiui, kai repetavom „Ūbą“, su kursioku Haroldu pusę metų vieni mokėmės partijas. Kiek Vaitkus atvažiuodavo, vis tiek suteikdavo jėgų, pasitikėjimo savim tolesniam darbui. Bet būdavo tokių dalykų... Kažkokia neteisybė stebindavo, atrodė, kad labai daug falšo.

- *Kokio?*

- Na, pavyzdžiui, darėm spektaklį ir vyko absoliutus spekuliacijavimas - be repeticijų, dvi savaites prieš egzaminą susirinkom... Pajutau, kad negaliu, nenoriu taip dirbti, geriau išeisiu... Taip jau buvo: kas turėjo kokių tikslų, tas mokėsi, kas neturėjo - stūmė dienas...

- *O kas, tavo manymu, yra lyderiavimas?*

- Lyderiavimas teatre? Iš aktoriaus pozicijos? Jei daug vaidini?..

- *Tiesiog iš kasdienės praktikos, iš realybės, kiek tame esama liguistumo, pragmatizmo, saviįtaigos?*

- Labai skirtingi atvejai. Vienam tai gal net diagnozė, jei nėra jokio realaus pagrindo būti lyderiu, išskyrus didžiulį norą ir saviapgaulę, kad esi vedlys. Tai apsinuodijimas iliuzijomis. Bet, jei asmuo duoda kryptį kitiems žmonėms ir sveikai į tai žiūri, jis yra tikras lyderis.

Po vienuolikos metų

Daug laiko nutekėjo nuo to naktinio pokalbio Maskvoje. Šimtai spektaklių suvaidinta daugybėje savų ir svetimų miestų. Dalyvauta Europos teatro „čempionatuose“ Avinjone su išpūdingais Popiežių rūmais ir miniomis teatro piligrimų, lėtai slankiojančių saulės įkaitintomis gatvėmis. Nesuskaičiuojami spektakliai, koncertai, mimų, akrobatų, ugnies ir peilių rijikų pasirodymai, baletas ant „kojų“, gyvosios skulptūros ir jėgos atletų numeriai... Iš visos Prancūzijos suvežtas techninis personalas paskelbia streiką ir vyksta labai demokratiški pasitarimai, dalyvaujant iš viso pasaulio suvažiavusioms trupėms, balsuojama, ar vyks festivalis, ar ne, nors balso teisę turi tik prancūzai.

Pietų Korėjoje, dangoraižyje su greitaeigiais liftais, prabangiais restoranais, parduotuvėmis ir daugybe kultūros centro salių koncertams, konferencijoms, spektakliams, „Ugnies veidą“ vaidinome absoliučioje tyloje. Lietuviškai, be vertimo, iš nevilties bandydami kiekvieną sakinį išreikšti dar ir judesiais, mimika ar pabrėžtinai akcentuotais gestais. Žiūrovai labai garsiai plojo, o per aptarimą klausė, kaip klausiama turbūt tikrai Azijoje, - kam reikėjo užmušti tėvus plaktuku, jei scenoje mėtėsi peiliai ir net kirvukas?

Iki šiol aidi besivejantys žingsniai gūdžiame Buenos Airių uosto rajone. Neapšviesta gatve po naktinio spektaklio traukėme vakarienės į vietinę užkeigėlę. Spartūs ryžtingi žingsniai greitai artėjo, kol iš tamsos išniro aukšta, puikiai apsirengusi dama, greitakalbe emociškai berianti ispaniškus žodžius: *Gracias, gracias!* Plačiai gestikuliuodama apdalijo mus oro bučiniiais ir šūkčiodama *bravo* išnyko tamsoje.

Maža prancūziukė kiekvieną kartą aplankydavo Rasą ilguose turuose po Prancūziją. Tėvai atveždavo ją visur, kur Rasa vaidino. Sekdavo mūsų keliones, žinojo, kokiame mieste kada būsime. Ta mergaitė Rasos vaidinamą Džuljetą, Eleną ir Olgą matė po kelis kartus. Mūsų akyse mažoji gerbėja virto išstypusia paaugle.

Pirmasis „Įstabiosios ir gaudžiosios istorijos apie Romeo ir Džuljetą“ pasirodymas Berlyno *Schaubühne*, kur Darius su Giedriumi, įsmukę į talentingosios Jūratės Paulėkaitės katilą, nužiūrėtą dar iš senosios „Veronos“, nulėkė nuo scenos tiesiai į salę. Ačiū Dievui, gana laimingai ir per repeticiją. Ten pirmąsyk pagaliau pajutome gimstant spektaklį - patys jį gimdėme. Kiek tai kainavo, dabar nesvarbu... Bazelio jaunųjų Europos kūrėjų konkurse laimėjome premiją, kurios taip ir nepamatėme. „Karalius Oidipas“ Graikijoje, Parto mieste, įkaitusiam metaliniame paviljone, greta olimpinio stadiono, su lemtingą žinią nešančio pasiuntinio slapstymusi ir gaudynėmis... Tai irgi nesvarbu. Dabar tiesiog linksma prisiminti ir aptarti „tik tarp mūsų“.

Milžiniškas Pekino Kultūros rūmų skliautas, po kuriuo sėdintis koks tūkstantis žiūrovų atrodė apgailėtinais menka saujelė... Singapūras... Minskas su nesuvaidintu šeiminių dėmesiu, svetingumu ir pagarba...

Elsinoras. Ten Hamletas konstatavo, kad „kažkas supuvę danų karalystėje“. Niekas ten nesupuvę, bent ne labiau negu pas mus. Gal būta puvėsio tada – senovėje, Hamleto laikais, kai statė pilį ir gabeno statyboms medžius iš Lietuvos. O lietus, lietus! Sušlapdavome po atviru dangum pilies kieme jau per pirmąją sceną – ten stovim nejudėdami, nes tai ekspozicija, avangardas. Nusistebėtiną ištvėrmę ir ištikimybę rodė žiūrovai po smelkiančiu lietum, visai tokiu, kaip Nekrošiaus „Hamlete“, apsigobę pledais. Kai lietus ypač prapliupdavo, slėpdavosi sienų nišose. Ir mes – aplipę miltais, ant metalinio scenos veidrodžio čiūžinėjantys po skystą slidžią jų košę. Gytis Ivanauskas, kybodamas žemyn galva šlapiame metaliniame kamine, laukia savo scenos. Rasa su Gyčiu šlapi, sulipusiais plaukais ir drabužiais, karstosi palubėj tarp elektros laidų per poetišką balkono sceną...

Kiek smėlio sukvėpavo Gavenonis – Oidipas, Jūratė Onaitytė – Jokastė, „peliukai“ po savo kaukėmis, „meškutis“ Irmantas Jankaitis, Teiresijus – Buratinas Eglė Mikulionytė, vaidindami „Karalių Oidipą“? Kiek miltų įtraukėme į plaučius per „Romeo ir Džuljetą“? Savaitėmis atsikosėdavome jų gumulais. Jokia draudimo bendrovė nuo to neapdraus, jokia sanitarinė komisija neleistų šitaip dirbti...

- *Pokalbį Maskvoje baigėme, nusprendę, kad pratęsimė kitą dieną. Kiek jau metų praėjo nuo to rytoj?*

- Vienuolika...

- *Kaip manai, kodėl mums prireikė šitiek metų, kad baigtume tą pokalbį? Tiesiog pamiršom ar...*

- Tikrai buvau pamiršęs pašnekesį Maskvos viešbučio kambary... Vienuolika metų! Kaip greitai...

- *Tai buvo jau po teatro Dubrovkoje užėmimo. Gatvėse patruliavo milicija. Kas pasikeitė per tą laiką? Atsimeni, apie ką kalbėjom?*

- Taip. Plastinių operacijų nepasidariau, krepšinio nežaidžiu, žiūriu futbolą... Sunku atsiminti...

- *Ar dabar esi labiau užimta nei tada?*

- Ne, kai prisiminiau ano meto krūvį, net žagtelėjau, bet tai buvo tik keletu metų atkarpa. Nemažai Cholino spektaklių šokom, važinėdavom po kitus miestus, Lietuvoje daug vaidindavom, OKT daug spektaklių buvo...

- *Ką iš to meto spektaklių dar vaidini?*

- „Vasarvidžio nakties sapną“, „Ugnies veidą“, „Romeo ir Džuljetą“, „Meistrą ir Margaritą“... Jau nėra „Karaliaus Oidipo“, ketinom atsisveikinti ir su „Shoppingu...“, bet dar...

- *Kokie atsirado nauji vaidmenys?*

- Koršunovo „Dugne“ vaidinu Nastią, Vaitkaus „Fundamentalistuose“ – Heidę, Erico Lacascade'o spektaklyje „Dédé Vania“ – Sonią...

- *Kai kalbėjomės prieš vienuolika metų, nelietėm beveik jokių kitų temų, nieko, kas vyko aplinkui, jokių reiškinių, nei milicijos, nei Dubrovkos šturmo. Susikoncentravom tik į teatrą. Nežinau, ar verta gręžtis atgal, juk dabar mes visai kitokie. Kokia tu dabar?*

- Oi, nežinau. Aišku, keičiamės, bet sunku pasakyti, į kokią pusę. Aš savęs neanalizuoju, pamirštu sunkius, negerus dalykus... Didžiausias pokytis yra tai, kad aš turiu sūnų. Čia atskaitos taškas. Gyvenimas iki vaiko eina vienaip, o jam gimus, prasideda „nauji mūsų eros metai“. Vienaip gyvenau prieš mūsų erą, kitaip – naujaisiais mūsų eros metais...

- *Ar jautiesi stipresnė? Ar motinystė suteikia tvirtumo?*

- Taip. Kol paauginau Adomą, labai pasiilgau spektaklių. Ir kai po ilgos pertraukos išėjau į sceną vaidinti Džuljetos, pajutau, kaip lengva man žaisti, jokio susireikšminimo, atsispirti visai nuo „kito akmens“. Nesi sau toks svarbus, o vaidinti taip įdomu! Galiu sakyti, kad tai tvirtumas, kurį suteikia motinystė. Nors eikvoju save ne mažiau negu anksčiau.

- *Gal šitai suprasti duota tik moterims? Bet lygiai taip pat kaip motinystės niekas jau niekada neatims iš tavęs ir to, kad esi artistė. Liksi ja visą gyvenimą. Ar ši profesija turi paslaptį, kažką, ko niekam negalėtum ar nenorėtum atskleisti? Kas būtina šitos profesijos žmogui ir ko kitam, prie jos neprisilietusiam, neįmanoma paaiškinti? Nekalbu apie talentą.*

- Kalbi apie profesijos paslaptį?

- *Ir apie gebėjimą sceninę būtį derinti su kasdienybės buitimi – juk aktorės moterys, kaip ir visos, augina vaikus, gamina valgi, tvarko namus... Tai papildomas krūvis, bet kartu gal ir atrama, prieglobstis, tvirtumo pagrindas. Kol neturėjai šito „buities uosto“, kol nepajutai moters gyvenimą įprasminančios motinystės, scenoje jauteisi kitaip?*

- Dabar, po vienuolikos metų, vaidinti man pasidarė įdomiau. Kartais aktoriai sako: „Šitame spektaklyje man vaidinti gėda.“ Aš tokio neturiu ir neturėjau. Buvo sunkių, neįveiktų, nepavykusių spektaklių, bet keliančių pasidomėjimą – ne. Jaunystėje mokaisi iš visų nuotykių, įvykių, potyrių – pats iš savęs. Pamenu, vaidindama „Ugnies veidą“ pajutau, kad intuityvusis kelias pasibaigė, nežinau, kaip vaidinti, ir nemoku iš tos krizės išlipti. Recepto, kaip tokiu atveju sau padėti, neturiu. Žinojau, kaip vaidinti, bet nebejaučiau. Sunkiai iš tos duobės išlipau, su Dainium labai daug apie tai kalbėjomės. [Dainius Gavenonis – aktorius, Rasos Samuolytės vyras, – R. V.] Labai svarbu, kad pačiam būtų įdomu tai, ką darai. Štai ką supratau per tiek metų. Dabar susirandu, įvardiju tuos dalykus, kurie padeda. O jaunystėje nieko neįvardiji, nesupranti, atrodo, viskas vyksta savaime. Šita profesija – mūsų amatas, labai prakaituotas ir konkretus. Tik krumpliaračiai, sukantys visą „mechanizmą“, neapčiuopiami, nematomi. Juos turi susirasti pats ir pritaikyti tik sau pačiam. Bet čia nėra jokios mistikos, viską galima

smulkiai išaiškinti net žmogui, niekada nesusidūrusiam su scena. Tačiau kai išaiškinsi, dings visa esmė. Niekada nežinau, kaip scenoje iš tikrųjų įvyko vienas ar kitas veiksmas, kulminacija, katarsis. Gal tai ir yra paslaptis, kurios niekada neišsiaiškinsiu.

- *Kokia yra šito triūso prasmė?*

- Manau, labai didelė. Tada, prieš vienuolika metų, pameni, kalbėjau apie Bronių Babkauską, nes pamačiau jo spektaklius, ir jie nulėmė mano apsisprendimą.

- *Aš klausiu apie teatro kaip reiškinių prasmę. Kokia jo įtaka?*

- Yra daugybė žmonių, kurie gyvena be teatro ir puikiai jaučiasi. Turbūt teatras ir neprivalo stengtis pritraukti absoliučiai visų. Kalbėjom kartą su žurnalistais ir jie klausė, kuo teatras reikšmingesnis, pavyzdžiui, už kiną? Aš atsakiau: teatro veiksmas vyksta tikrai kartą, tikrai dabar ir tikrai tau, sėdinčiam salėje. Man atrodo, geras teatras, be abejonės, daro didžiulę įtaką, nes kelia klausimus, kokių buityje paprastai nesprenžiame, net apskritai vengiame.

- *Tačiau kodėl teatras, nepaisant svarbaus socialinio jo vaidmens, taip skursta? Amžinas lėšų trūkumas, menki atlyginimai, dideli krūviai, ardantys sveikatą, nes nelieka laiko poilsui... Pragmatiškai mąstant, ši profesija niekam tikusi...*

- Aš kalbu apie aktorius misiją, apie teatro įtaką visuomenei, o ne apie finansus ar materialinę naudą. Niekada šitie dalykai nesusiderins. Aktoriaus darbo rezultatai prasilenkia su įvertinimu. Įprasti dalykai.

- *Pameni, serbų kalba teatras – pozorištė, aktorius – glumec, aktorė – bludnica. Labai simptomiška, ar ne? Nors lietuviai apibūdina teatrą ne tokiais dviprasmiškais žodžiais, bet jų požiūris į mūsų „luomą“ keistokas. Ar tai lemia kokie nors kompleksai? Kryptis jau aiški – vaidinti, esą, gali bet kas. Kokia nors „popžvaigždė“ panešioja silikoninį savo biustą po sceną ir jau šmėsčioja ant žurnalų viršelių, žygiuoja per televizijų kanalus. Net ir uždirba nepalyginamai daugiau už tave.*

- Aš tikrai gerai gyvenu (*juokiasi*). Ačiū Dievui. Taip yra. Kodėl televizija tokia lėkšta, aš nežinau. Dabar jau madinga nežiūrėti televizoriaus. Lietuviškų kanalų aš nežiūriu tikrai. Bet Prancūzijos, Rusijos kultūros kanalai, pažintinės laidos apie asmenis, reiškinius atveria kitą pasaulį, atsidaro „kiti stalčiai“. Lietuviškoj televizijoje aš tikrai savęs nepasigendu, ir tegul ten kas ką nori, tą daro. Yra toks požiūris – buvo trys broliai, du protingi, o trečias artistas... Bet kuo ilgiau gyvenu, kuo man darosi sunkiau vaidinti, tuo labiau gerbiu šitą profesiją. Anksčiau manydavau, kad esu savo rogėse ir to pakanka. O dabar vis dažniau savęs klausiu: „Ką dar galėčiau daryti?“ Ne todėl, kad nenorėčiau vaidinti, tiesiog apima nusivylimas savimi, kažkoks nepasitikėjimas atsiranda...

- *Sakei, esi tvirta.*

- Aš nemanau, kad tvirtas žmogus niekada savimi nenusivilia. Ne čia slypi tvirtybė. Aš vis dažniau suabejoju, ar dar turėčiau būti teatre, nes kriterijai darosi vis aukštesni ir nenoriu...

- *Kieno kriterijai?*

- Mano. Mano pačios. Pavyzdžiui, žinau, kur nenoriu dalyvauti, kokiam procese, darausi išranki. Aš tikrai nemanau, kad galėčiau suvaidinti bet ką. Galbūt daugelis aktorių neturi tokio jausmo, neniekinu tų, kurie niekada savimi neabejoja, visada viską gali, visur tinka... Tai dovana, jiems daug lengviau, jie nekelia sau keblių klausimų, nesigraūžia, kankinami dvejonų, ar sugebės tinkamai sukurti vaidmenį... O aš vis graūžiuosi - ne, ne, turbūt nesugebėsiu, bet šito gal visai nereikia. Norėčiau išmušti tą geros mokinės kuoliuką, prie kurio jaučiuosi pririšta. Ne visas situacijas suvaldau, to dar neišmokau. Vis dar mokausi. Pridarau klaidų, iš jų irgi bandau mokytis - tai neturėtų būti gėda, nes leidžia priimti save tokį, koks esi. Tai va tiek apie tvirtumus ir netvirtumus.

- *Kas padeda silpnumo akimirkomis, kai nesijauti tvirta?*

- Tikėjimas, kad išsispręs. Man nepadeda pastangos viską spręsti pačiai, nes negaliu išspręst. Bet vis tiek sprendžiu, kankinuosi. Nemoku „paleist“ situacijos ir palaukt, kol savaime „išsiriš“.

- *Man irgi atrodo, kad be dvejonų išvis nėra kūrybos, jei jau esi kuo nors visiškai tikras, kažin ar verta tą ką nors daryti. Man galvoj netilpdavo, kaip galima eiti į tiesioginį eterį be repeticijos, neaptarus, nepabandžius. Griūva kriterijų sistema, tiesiog trumpas jungimas įvyksta ir išmuša saugiklius. Matai visišką burbulą ir aplink vaikščiojančius povus - tariamąsias „žvaigždes“. Paskui pagalvoji, - juk ir gyvenime taip. Bet grįžkime prie teatro. Ar jauti nuovargį, jau keturioliktus metus intensyviai vaidindama?*

- Įkopusi į antrą dešimtį (*juokiasi*). Aš labai noriu dirbti, noriu naujų vaidmenų. Nuovargis apima, kai vyksta dideli turai - neseniai vaidinom keturis iš eilės „Vasarvidžio nakties sapnus“. Trečią vaidindami susipykom, paskui prisiminėm, kaip prieš dešimt metų vaidindavom po trisdešimt spektaklių iš eilės. Pasijuokėm, kaip kokie veteranai - kantrybės nebeturime, jaučiame nuovargį... Aktorių labiau vargina darbo trūkumas ir nepasitenkinimas juo. Sakyčiau, atbukimas.

- *Dabar esi etatinė Nacionalinio dramos teatro aktorė, turi garantuotą repeticijų erdvę. Ar jautiesi kitaip nei anomis „laukinėmis“ sąlygomis?*

- Niekas labai nepasikeitė. „Nelaukinės sąlygos“ irgi sąlygiškas dalykas. Per daugelį metų pripratau prie nuolatinės nežinios ir visai neblogai jaučiausi. Kūrybai etatas stabilumo nesuteikia. Svarbu, kad darbo būtų.

- *Ko dar nesuvaidinai, ką norėtum vaidinti?*

- Vaikišką spektaklį. Niekada nebandžiau, karjeros spraga. Savo aplinkoje turiu vaikų!.. Daug ko nesuvaidinau, norėčiau geros komedijos su gerais partneriais. Neturiu konkretaus svajonių vaidmens, labai daug dar nepadariau.

- *Ko dar norėtum iš gyvenimo?*

- Taip aš ir pasakysiu! Labiausiai norėčiau neprarasti gyvenimo džiaugsmo, kai

džiaugiesi, tada niekas nebaisu... Nenoriu nenorėti, nenoriu netikėti.

- *Ar daug žmonių taip gyvena?*

- Kaip?

- *Na, nenorėdami tikėti nei tikėtis, nenorėdami norėti...*

- Nemažai... Statistika rodo.

- *Ar Lietuvoje yra teatrinė bendruomenė?*

- Labai susiskaldžiusi į atskiras grupes. Smagu būna per Teatro dieną, kai susitinki kolegas, pamatai, kiek mūsų yra. Bet esame susirūšėję, nežinau pagal ką..

- *Pagal skirtingus darbo profilius, juk aktoriai buriasi aplink režisierių.*

- Darbas, žinoma, suartina. Skaitau rusų teatrinis žurnalus ar kieno nors atsiminimus ir randu: teatras – mano namai, mano šeima... Netikiu tuo, manau, per daug viskas gyva, jautru, kad tiek žmonių ilgą laiką galėtų išbūti kartu.

- *Bet išbūna. Va išvažiavai į turą ir būni kartu, repetuoji, tiesiog nėra pasirinkimo.*

- Taip, bet aš netikiu, kad tai galėtų tęstis dvidešimt ar net trisdešimt metų. Kita vertus, neseniai buvom Stokholmo Karališkajame teatre ir savo akimis mačiau, kad ten kūrybinis gyvenimas virte verda, o atmosfera labai šeimyniška, kiekviename žingsnyje jauti, kad apie tave pagalvojo, tavimi rūpinasi.

- *Nuėjai gražų kelio gabalą, dabar tavo statusas toks, kaip tų artistų, kuriais kadaise žavėjaisi. Jeigu jauna mergaičiukė tau pasakytų: noriu būti artistė, ką jai patartum?*

- Pasakyčiau: jei tikrai nori, eik. Klausyk širdies ir daryk viską. Prisimenu, koks gražus ir trumpas tas laikas, kai dar nieko nežinai, bet labai nori sužinoti. Paskui išsiaiškini, kas galima, ko negalima, kas verta – neverta, ko reikia – nereikia... Dabar stojantieji užpildo anketas, nurodydami keletą specialybių, kurias norėtų studijuoti, jie gali būti ir tu, ir anuo. Bet žmogus, nežinantis, ko nori, ir patekęs ne ten, net sėkmingai dirbdamas nejučia pilnatvės, gyvena tarsi šalia savęs. Galbūt nepasiseks, bet pabandyti verta, kad nereikėtų su kartėliu galvoti – et, galėjau tapti, deja, nesiryžau.

- *Taigi gali sakyti, kad tau viskas pavyko?*

- Man pavyko, patekau ten, kur norėjau. Per egzaminus, jau trečiame ture, staiga išsigandau – o ką darysiu, jei neįstosiu? Neturėjau jokio atsarginio varianto.

- *Pameni, ką prieš vienuolika metų kalbėjai apie Babkauską, Miltinį...*

- Tada atrodė, kad visi aktoriai tokie kaip Babkauskas. Ir dabar tokių yra, bet žinau, kad nedaug. Tačiau man tas nedaug reiškia „daug“. Jie palaiko mano tikėjimą.

- *Ar stebi jaunosius?*

- Labai smagu juose matyti tai, ką mes jau praradom - tą naivumą, azartą, „kvailumą“ (gerą prasmę). Prieš keletą metų nuėjusi į studentų egzaminą nustebau, kiek daug jie plepa. Mes žodį nokindavom, stengdavomės pateisinti prieš ištardami, o jie tauškia be problemų. Bet vis tiek labai smagu matyti juose tai, ką mes jau išaugom - tą didelę drąsą klysti. Mes jau ne tokie jauni. Jauni, bet ne tokie (*juokiasi*).

Nebejauni, deja. Žaibiškai pralėkė du laisvės dešimtmečiai. Žmonių ir Lietuvos. Mūsų veidus nublukino nuovargis ir raukšlės vis labiau matomos. Subrendo dar viena artistų karta. Dabar jie jau patyrę, atsargiai renka žodžius ir apgalvoja atsakymus. Vengia kategoriškų formuluočių ir planuoja, su kuo reikės dirbti, „nuryja“, kaip ir visi, darbdavio išsišokimus, naujus mokesčius ir mažinamus atlyginimus...

Kartą Prancūzijoje mudu su Rasa sutikome cirko akrobatų trupę - su šeimomis, vaikais ir būtiniaisiais rakandais ji keliauja po pasaulį. Spaudėme jiems rankas, įdiržusias nuo virvių, trapecijų, žiedų ir skersinių, šiltai bendravome. Pamatėme paskutinį, prieš kelionę į Šiaurės Ameriką, jų spektaklį pagal senovės Graikijos mitus, sukurtą su italų dramos aktoriais. Apie Afroditės meilę mirtingajam, dievų pavydą ir Poseidono kerštą. Dievai gyvena danguje, taigi privalo skraidyti. Juos vaidinantys akrobatai iš tikrųjų skraidė po kupolą, Poseidonas nardė didžiuliame baseine, o dramos aktoriai puikiai deklamavo išreikšdami žmogiškas kančias. To nuostabaus reginio finale vandenynas, išsiliejęs iš akvariumo, nuplovė dievus, žmones, meilę, aistras ir pavydą. Veikėjai - puikūs cirko ir teatro artistai - laikinoje cirko arenoje niurkėsi po didžiulę purvo balą ties žiūrovų kojomis, tardami baigiamuosius spektaklio žodžius. Žiūrėjau į purvinus, uždusius, iki paskutinio siūlo permirkusius artistus ir galvojau, koks švarus šitas purvas, nė kiek ne gėda juo susitepti, ir koks šitas prakaitas išdidus!

Tarp scenos dulkių, repeticijų salės prietemoje po begalės bandymų atsirado geriausi Lietuvos teatro kūriniai, išgarsinę režisierių vardus, atvėrę jiems kelius į žymiausias pasaulio scenas, ir kai kalbame apie kurią nors teatro žmogų, norisi kalbėti apie visus. Kodėl tad šiandien norėjau pasikalbėti su Rasa apie Rasą? Man regis, ji turi paslaptį. Tai labai keistas ir nepatogus bruožas, nedažnai pasitaikantis, deja, ir tarp menininkų. Gal teatro prasmė, jo uždavinys ir būtų tą paslaptį nuolat priminti? Nežinau, ar pati Rasa žino, tačiau man atrodo, būtent apie tai ji kalba iš scenos ir taip gyvena. Tai skambėtų maždaug taip: *Ir kitas, šalia tavęs esantis, gyvena tik vieną kartą. Jeigu to nepamirštume, ar nebūtų viskas kitaip?* Argi ne, Rasa?